

ЕКОНОМІКА ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 338.2
JEL Classification: M11, M20, M29

DOI: 10.37332/2309-1533.2023.2.6

Бойчик І.М.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва і торгівлі,
Стахурська С.В.,
аспірант* кафедри підприємництва і торгівлі,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Boichyk I.M.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., associate professor
at the department of entrepreneurship and trade,
Stakhurska S.V.,
postgraduate student t at the department
of entrepreneurship and trade,
West Ukrainian National University, Ternopil

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF MANAGEMENT OF THE INTELLECTUAL POTENTIAL OF MILK PROCESSING ENTERPRISES

Постановка проблеми. Конкуренція на ринку виробництва продуктів харчування зростає, не дивлячись на складні політичні, економічні та соціальні умови господарювання в Україні, викликані війсьними діями на території нашої держави. В цьому контексті необхідним є пошук можливих шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємств переробної промисловості. Сьогодні рушійною силою в процесі забезпечення конкурентних позицій підприємства на ринку є максимально вигідне використання нематеріальних елементів виробничо-господарських та комерційних процесів. Тому в системі пошуку шляхів підвищення ефективності функціонування підприємства не остання роль відводиться його інтелектуальному потенціалу, ключовим елементом якого є об'єкти інтелектуальної власності загалом та об'єкти промислової власності зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання захисту прав інтелектуальної власності та підвищення ефективності використання цих прав на рівні окремих суб'єктів підприємництва були і залишаються актуальними для широкого кола дослідників. Зокрема, економічні питання інтелектуальної власності досліджені у працях О. Бутнік-Сіверського [3]. В. Боковні, В. Василенка, В. Іващенко, Ю. Кононенко, Б. Гук [7]. Проблеми підвищення ефективності управління інтелектуальною власністю склали предмет наукових пошуків П. Цибульова, В. Чеботарьова, В. Зінова [24].

Чималий інтерес склали об'єкти інтелектуальної власності промислових підприємств, права захисту інтелектуальної власності в контексті їх впливу на формування інтелектуального капіталу та креацію вартості суб'єктів молочної індустрії. Ці питання досліджені у багатьох працях О. Собко [20; 21].

За останні роки в наукових публікаціях прослідковується тенденція до концентрації уваги науковців на юридичних питаннях захисту прав інтелектуальної власності, зокрема у працях І. Гришко, М. Уткіної [5], О. Коротун [8], а аналіз останніх змін у законодавстві щодо інтелектуальної власності в умовах воєнного стану в Україні досліджені О. Крондою, О. Зосименко та ін. [9].

* Науковий керівник: Собко О.М. – д-р екон. наук, професор

Разом з тим, потребують подальшого дослідження питання управління інтелектуальною власністю на рівні окремих суб'єктів підприємництва, що актуалізує необхідність методичних розробок оцінювання ефективності управління інтелектуальною власністю підприємства.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження питань удосконалення методики оцінювання ефективності управління об'єктами промислової власності як складової інтелектуальної власності в контексті їх ролі у формуванні інтелектуального потенціалу молокопереробних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтелектуальний потенціал підприємства потребує управління як і будь-який інший елемент підприємства як відкритої системи. У його формуванні беруть участь як матеріальні складові (матеріально-технічні ресурси, персонал, грошові кошти), так і нематеріальні, до яких належать об'єкти інтелектуальної власності. Серед існуючих кількох підходів до трактування сутності інтелектуального потенціалу (ресурсний, функціональний, результативний) варто виділити останній, оскільки він концентрує увагу на досягненні цілей підприємства за рахунок постійного пошуку нових можливостей зростання його потенціалу [10]. Саме цей підхід, на нашу думку, визначає управлінські дії підприємства з приводу використання його «інтелектуальних» можливостей щодо підвищення ефективності функціонування, тобто використання інтелектуального потенціалу.

На будь-якому підприємстві існує певний «розрив» між його існуючими можливостями та фактичним використанням інтелектуального потенціалу. Цей «розрив» відображає резерви, актуалізація яких може підвищити рівень використання інтелектуального потенціалу підприємства. Ці резерви є предметом системи управління інтелектуальним потенціалом. Складові системи оцінювання ефективності управління інтелектуальним потенціалом підприємства наведені на рис. 1.

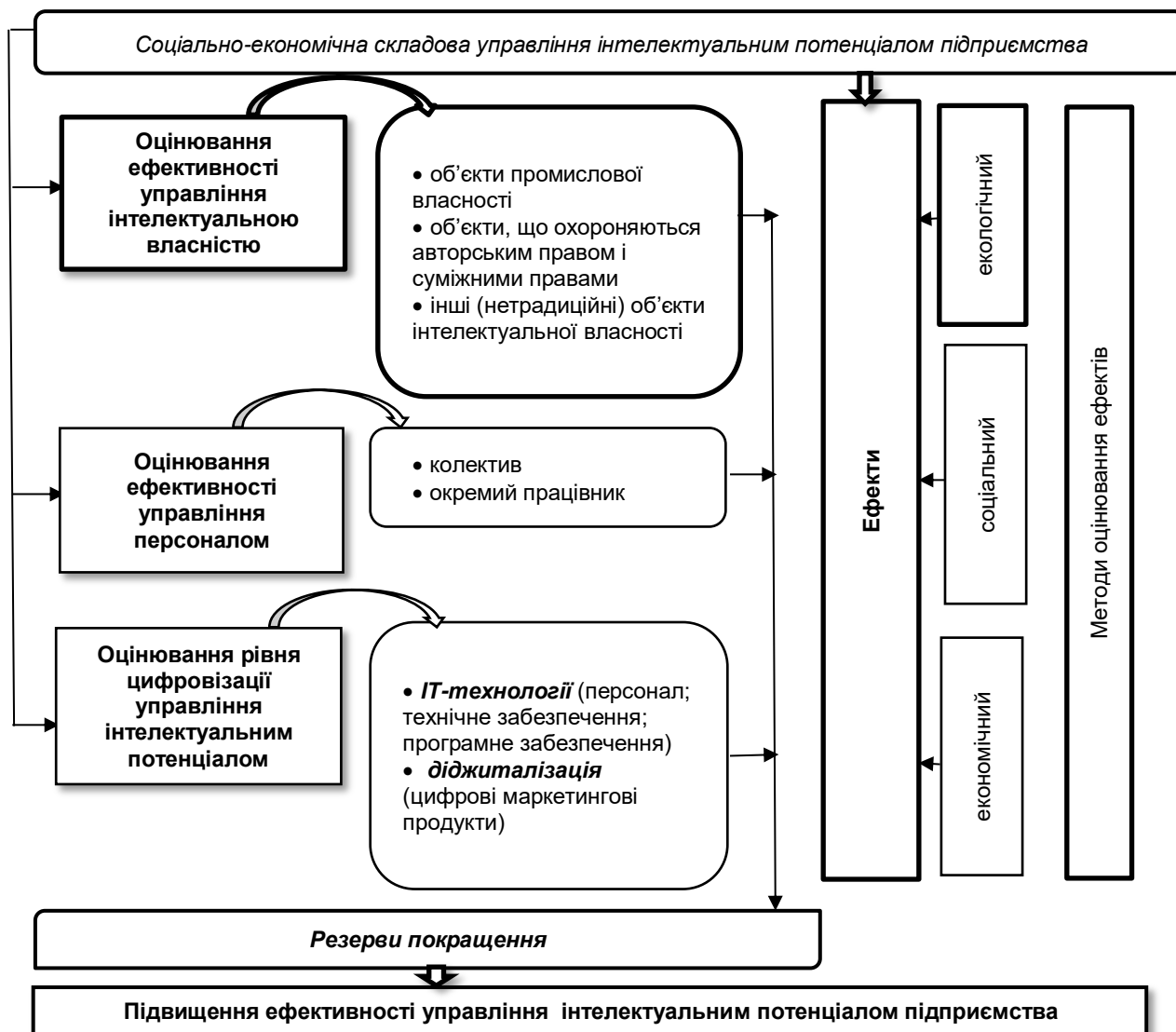
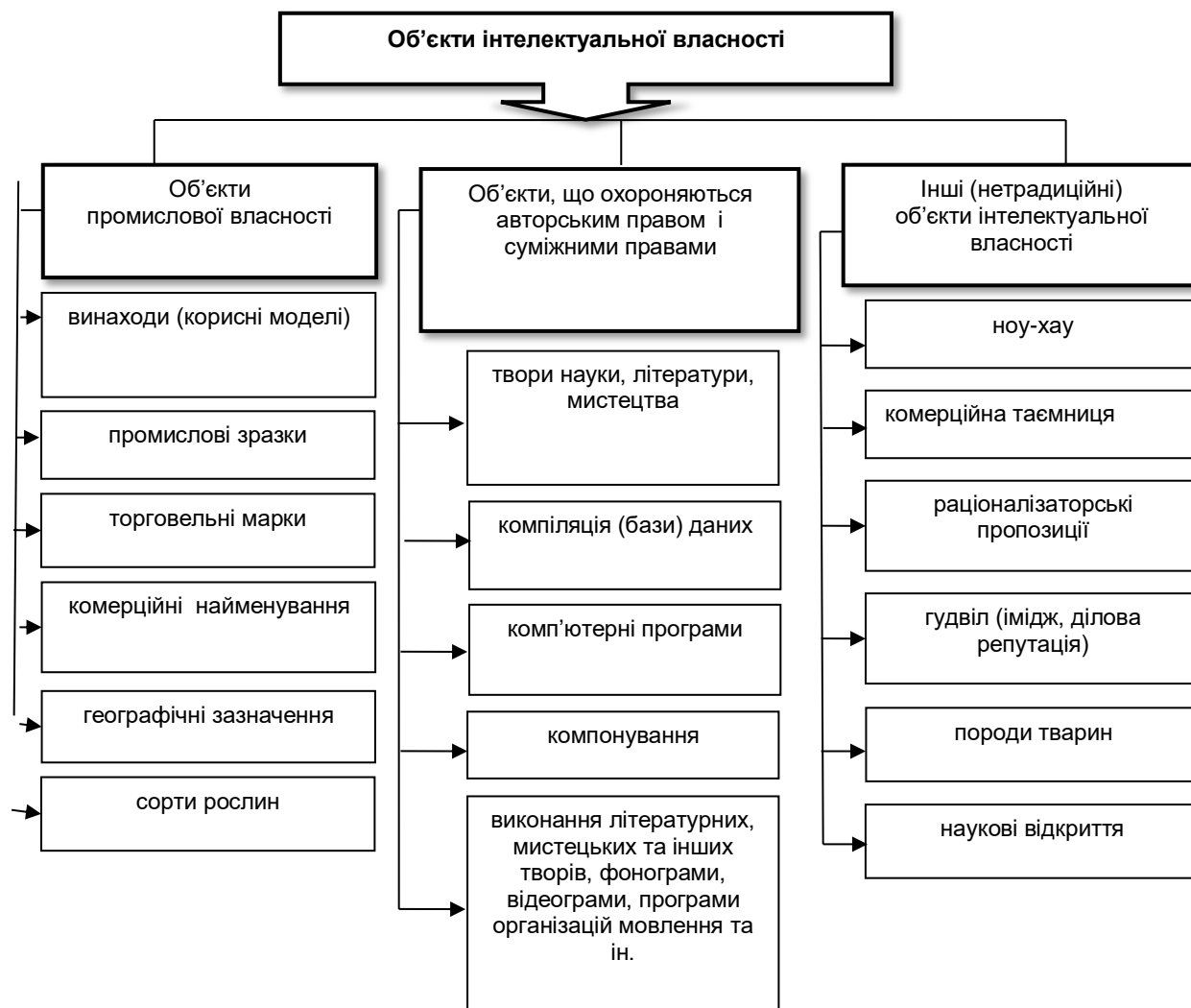

Рис. 1. Складові системи оцінювання ефективності управління інтелектуальним потенціалом підприємства

Джерело: власна розробка авторів

Соціально-економічна складова управління інтелектуальним потенціалом підприємства формується із трьох компонентів, серед яких виділяється оцінювання ефективності управління інтелектуальною власністю підприємства. Вона може бути створена на самому підприємстві в результаті інтелектуальної діяльності працівників, може бути створена сторонніми суб'єктами бізнесу на замовлення підприємства або може бути просто придбана на ринку. У будь-якому випадку об'єкти інтелектуальної власності мають ціну, за якою вони обліковуються на підприємстві як нематеріальні активи.

До об'єктів інтелектуальної власності належать об'єкти промислової власності, об'єкти, що охороняються авторським правом і суміжними правами, а також нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності (рис. 2).

Рис. 2. Класифікація об'єктів інтелектуальної власності

Джерело: розроблено авторами за [12-18; 22; 23]

У вітчизняному законодавстві сьогодні не до кінця врегульовані правові питання управління кожним із зазначених елементів (груп) об'єктів інтелектуальної власності. Так, Цивільним кодексом України [25] та низкою законів [12–18] врегульовані питання сутності, авторства, реєстрації та юридичного захисту об'єктів промислової власності (рис. 3).

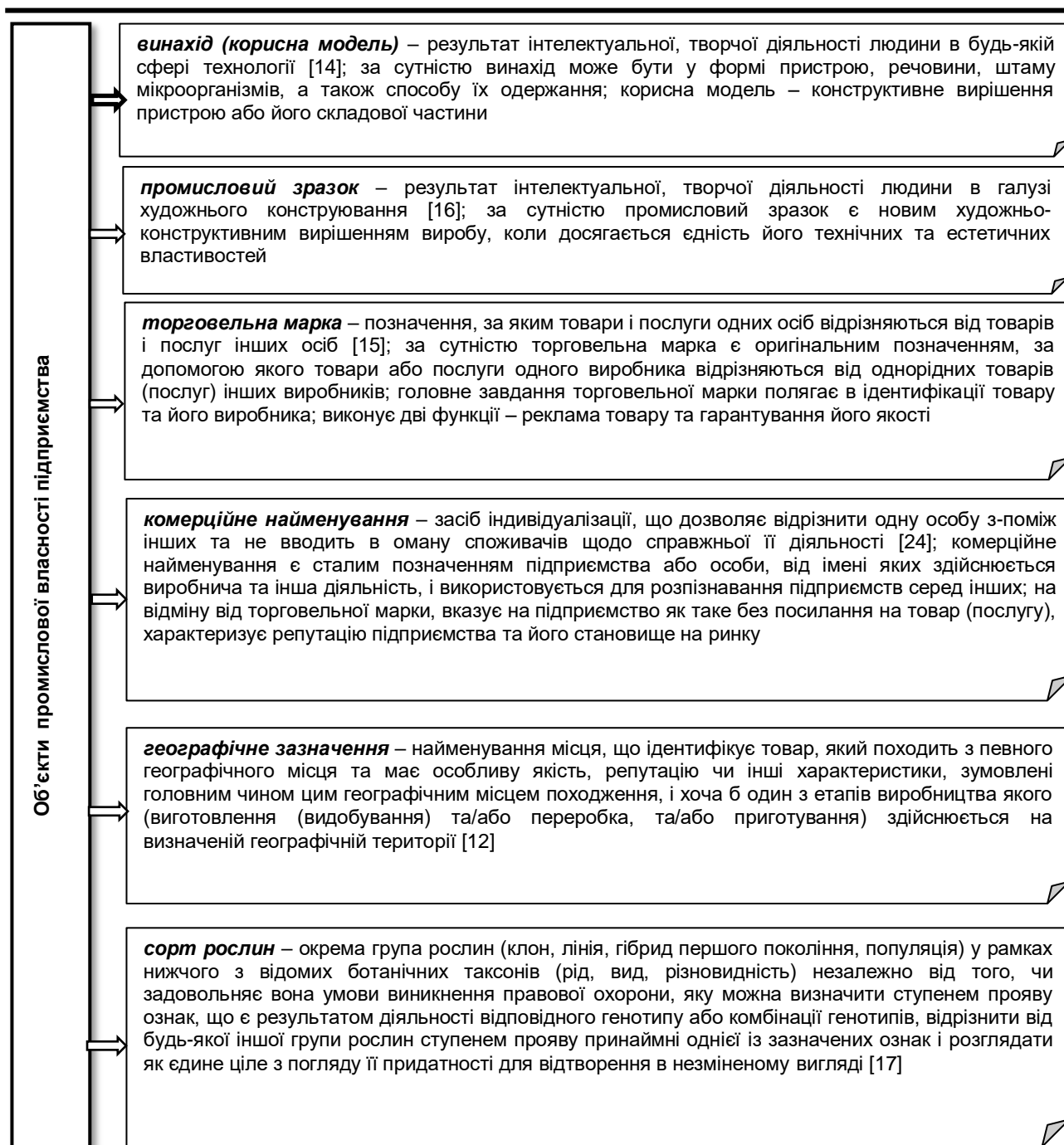

Рис. 3. Змістова сутність об'єктів промислової власності

Джерело: власна розробка авторів

Використання зазначених на рис. 3 об'єктів промислової власності насамперед передбачає їх юридичний захист у формі патентів (винаходи, корисні моделі) та свідоцтв (промислові зразки, торговельні марки, комерційні найменування, сорти рослин, географічні зазначення). Права власності, які виникають у підприємств у зв'язку з володінням патентами та свідоцтвами на об'єкти інтелектуальної (промислової) власності, є їх нематеріальними активами. «Необхідність розвитку нематеріальних активів зумовлює активізацію інноваційної діяльності підприємств. Так, провідні світові корпорації витрачають мільярди доларів на інновації, дослідження та розробки. Результати такої діяльності знаходять відображення у кількості заявок на реєстрацію винаходів, корисних моделей, промислових зразків» [4]. Статистика активності суб'єктів підприємництва щодо заявок на об'єкти промислової власності в Україні свідчить, що у 2021 році «у загальній кількості поданих заявок частка заявок на винаходи становила 6,9 %, на корисні моделі – 9,0 %, на промислові зразки – 3,8 %, на торговельні марки – 80,3 %» [19]. Дані за 2022 та 2023 роки є обмеженими через об'єктивні причини, тому в табл. 1 наведені лише часткові.

Таблиця 1

Кількість поданих заявок на реєстрацію об'єктів промислової власності в Україні у травні місяці 2022–2023 років

№ з/п	Об'єкти промислової власності	Травень 2022 р.	Травень 2023 р.
1.	Винаходи	238	246
2.	Корисні моделі	206	377
3.	Промислові зразки	31	81
4.	Торговельні марки	1516	2812
	Усього надійшло	1991	3516

Джерело: складено авторами за [11]

За даними табл. 1 відзначаємо, що підприємства активізувались стосовно реєстрації та юридичного захисту нематеріальних активів, зокрема ріст кількості поданих заявок на реєстрацію промислових зразків становить 2,6 раза, а торговельних марок – майже 1,8 раза.

Стосовно джерел фінансування, то переважна більшість інноваційних розробок підприємств фінансуються за рахунок власних коштів; частка фінансування за рахунок коштів державного бюджету залишається надзвичайно низькою. Тому при оцінюванні ефективності управління інтелектуальним потенціалом підприємства доцільно насамперед керуватись засадами економічної ефективності для самого суб'єкта підприємництва. Саме вони фінансують інноваційні розробки та несуть значні витрати на формування інтелектуального потенціалу.

Пропонуємо низку показників управління об'єктами промислової власності, які можуть лягти в основу управління інтелектуальним потенціалом підприємства. Найбільш простим, але важливим показником є частка нематеріальних активів в загальній сукупності активів підприємства ($K_{на}$), яка визначається:

$$K_{на} = Q_{на}/Q_a, \quad (1)$$

де $Q_{на}$ – вартість нематеріальних активів підприємства, грн;

Q_a – вартість активів підприємства, грн.

Динаміка значень цього показника демонструє розвиток інтелектуального потенціалу підприємства: якщо частка нематеріальних активів зростає, то зростаючим є інтелектуальний потенціал, адже він безпосередньо пов'язаний із поняттям «інновації», «інноваційний процес», створення нових технологій, продуктів та ін., що своєю чергою є формою реалізації інтелектуального потенціалу.

Іншим показником є кількість патентів на винаходи та корисні моделі (K_p) та свідоцтв на промислові зразки (K_c). Тут при оцінці інтелектуального потенціалу підприємства, насамперед треба визначитись, чи має воно патенти та свідоцтва взагалі, а далі визначити їх кількість.

Статистика свідчить про недостатню винахідницьку активність вітчизняних підприємств (рис. 4). Активність промислових підприємств залишається дуже низькою, а підприємств переробної галузі, зокрема виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – дуже слабкою. При зниженні загальної кількості виданих патентів у 2017–2021 роках на 52 % з 7061 до 3423 питома вага патентів, виданих підприємствам харчової промисловості, залишається мізерною: 0,2 % у 2017 році та 0,4 % у 2021 році.

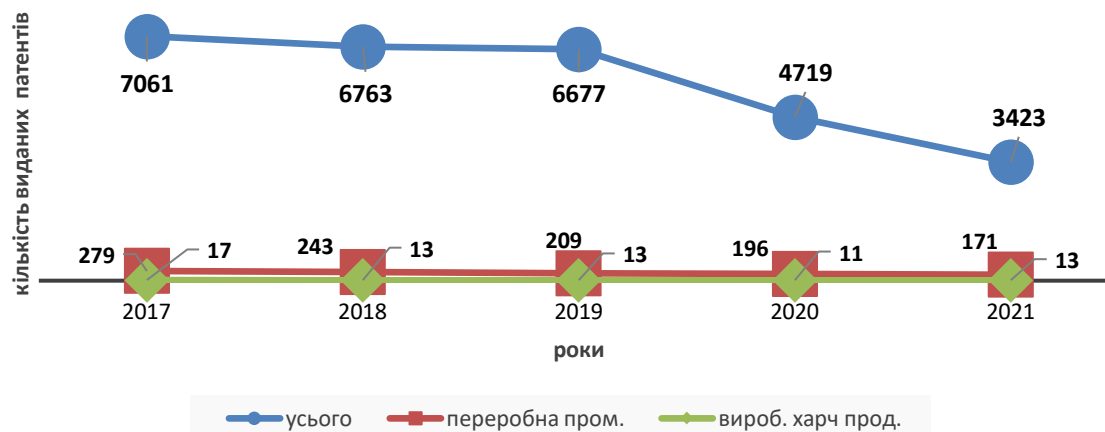
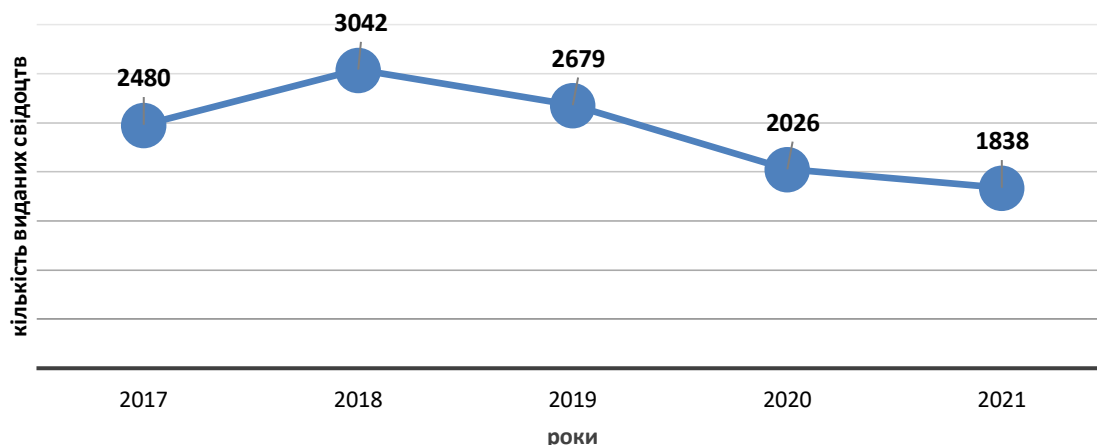

Рис. 4. Розподіл патентів на винаходи та корисні моделі на ім'я національних власників-юридичних осіб за видами економічної діяльності у 2017–2021 роках

Джерело: розроблено авторами за [19]

Динаміка виданих свідоцтв на промислові зразки наведена на рис. 5.

Рис. 5. Розподіл свідоцтв на промислові зразки на ім'я національних власників-юридичних осіб у 2017–2021 роках

Джерело: розроблено авторами за [19]

Серед зазначеної кількості лише 38 свідоцтв на промислові зразки видано підприємствам-виробникам харчових продуктів або 2,2 %. Статистика щодо реєстрації та видачі свідоцтв на торговельні марки подана в табл. 2.

Таблиця 2

Показники надходження заявок на торговельні марки в Україні у 2017–2021 роках

	2017	2018	2019	2020	2021	2021 до 2020, %
Усього надійшло торговельних марок	38817	38652	42194	35539	39472	111,1

Джерело: складено авторами за [19]

Динаміки показника ілюструє перевищення у 2021 році кількості поданих заявок відносно 2017 р.

Для оцінки та управління торговельними марками, на нашу думку, можна використовувати такі показники:

- 1) кількість торгових марок (брендів), якими володіє підприємство (Ктм);
- 2) навантаження на бренд (Нб);
- 3) вартість торгових марок (Втм).

Перший показник (Ктм) відображає «кількісну» присутність підприємства на ринку певного продукту: зростання кількості торговельних марок показує зростання інтелектуального потенціалу підприємства шляхом нарощування його інтелектуального капіталу, до складу якого входять торговельні марки (бренди).

Найбільші українські виробники молочної продукції та кількість їх брендів наведена в табл. 3.

Таблиця 3

Українські виробники молочної продукції

№ з/п	Виробник	Торговельні марки / Кількість торговельних марок (брендів)	Продукція
1	2	3	4
1.	«Люстдорф»	«Селянське», «На здоров'я», «Бурьонка», «Смачно шеф», «Весела Бурьонка», «Ідеаль молоко» / 6	молоко, молоко для дітей, сметана, вершки, олія, молочні коктейлі, кефір, ряжанка, йогурти, продукти на рослинній основі
2.	«Молочна компанія «Галичина»	«Галичина» / 1	йогурти, кефір, лактозна продукція
3.	«Данон»	«Актуаль», «Простоквашино», «Актімель», «Живинка», «Даніссімо», «Данон», «Активія» / 7	кефір, йогурти, молоко, сметана, ряжанка, безлактозна та дитяча продукція
4.	«Молочний альянс»	«Яготинське», «Пирятин», «Славія», «Златокрай» / 4	закваска, йогурти, кефір, ряжанка, сири, олія, молоко, суха молочна продукція, сир, десерти
5.	«Лакталіс»	«Лактель», «Президент», «Дольче», «Фанні», «Лактонія» / 5	молоко, молочна продукція, сири, десерти, йогурти та продукція на рослинній основі

продовження табл. 3

1	2	3	4
6.	«Вімм-Білл-Данн»	«Диво», «Слов'яночка», «Машенька», «Агуша» / 4	сирки, йогурти, сирні десерти, дитяча продукція
7.	«Придніпровський молочний комбінат»	«Злагода», «Улюбленець» / 2	фреші, смузі, олія, кефір, йогурт, сирні вироби, сирки, сир, дитяче харчування
8.	«Тернопільський молокозавод»	«Молокія» / 1	кефір, йогурт, молоко, олія, сметана
9.	«Терра фуд»	«Ферма», «Преміалі», «Тульчинка», «Біла лінія» / 4	молоко, кефір, масло, тверді та плавлені сири, сирні намазки, рослинні вершки
10.	Група компаній «Формула смаку»	«Волошкове поле» / 1	молоко, кефір, ряжанка, сметана, йогурт, десерти, сири, сирні вироби, безлактозна продукція
11.	«Дубномолоко»	«Комо» / 1	сир

Джерело: складено авторами за [6]

Як бачимо, на вітчизняному ринку «молочки» кількість брендів найбільших виробників дуже неоднорідна. Серед перелічених компаній є виробники, які реалізують продукцію під єдиним брендом, але вони є не менш відомими як в Україні, а й за її межами, ніж ті, які мають по кілька брендів. Тому Ктм недостатньо оцінює інтелектуальний потенціал в частині використання торговельних марок.

Такий показник, як коефіцієнт навантаження на бренд (Нб), запропонований І. Бойчик [2], розраховується відношенням кількості товарних ліній підприємства до кількості брендів. Однак, з огляду на сучасну статистику кількості брендів найбільших українських виробників молочної продукції та обсягу виробленої ними продукції, вважаємо, що цей показник потребує удосконалення:

$$Нб = Q / Ктм, \quad (2)$$

де Q – обсяг виробленої підприємством продукції, грн.

Такий підхід демонструє «прив'язку» не просто до кількості товарних ліній підприємства, а до обсягів виробництва в межах кожної з них, що більш точно відображає рівень інтелектуального потенціалу. Адже існують бренди, які мають кілька десятків товарних ліній, але сукупні обсяги їх виробництва поступають іншому виробникові, який володіє одним-двома брендами та досить успішно конкурує на ринку.

Вартість торговельних марок як елемента інтелектуальної власності підприємства встановлюється шляхом їх оцінювання. Основними підходами до такого оцінювання є витратний, порівняльний і доходний, які ширко відомі та досить добре розкриті у наукових публікаціях. На наш погляд, доречним при оцінюванні інтелектуального потенціалу молокопереробних підприємства використовувати індекс торговельної марки (Ітм), тобто «стійке позитивне відношення до товару і бажання його купити. Цей показник популярності вимірюється відносно товарів-конкурентів» [1]. Чим ближче наближається цей індекс до 1, тим сильнішими є позиції товару на ринку і кращими є перспективи їх зміцнення. За значенням цього показника можна приймати рішення щодо управління торговельною маркою як елементом інтелектуальної власності підприємства та його інтелектуального капіталу. Серед ТОП-10 найдорожчих українських брендів немає жодного «представника» молокопереробної галузі. Це свідчить про необхідність активізації управління торговельними марками в частині їх просування на ринку з використанням системи маркетингових, інноваційних, технологічних, логістичних та інших засобів.

Спорідненим з торговельною маркою є комерційне найменування як об'єкт промислової власності та елемент формування інтелектуального потенціалу підприємства, яке дозволяє її візуалізувати, тому не вважаємо за доцільне детально його характеризувати.

Географічне зазначення у молокопереробній галузі актуальне для невеликої кількості виробників, наприклад, такі бренди, як «Пирятин» (м. Пирятин, Полтавська обл.), «Яготин» (м. Яготин, Київська обл.), «Тульчинка» (м. Тульчин, Вінницька обл.) та кілька менш відомих торговельних марок («Радивилів», «Попільнянське»). Для конкретних виробників молочної продукції географічне зазначення впливає на розвиток їх інтелектуального потенціалу таким самим чином, як торговельна марка, комерційне найменування, тому для оцінювання ефективності управління ними можна використовувати аналогічні показники (кількість географічних зазначень, індекс вартості географічного зазначення тощо).

Висновки з проведеного дослідження. Соціально-економічна складова управління інтелектуальним потенціалом підприємства формується із кількох компонентів. Ключова роль в оцінюванні інтелектуального потенціалу підприємства належить оцінюванню ефективності управління інтелектуальною власністю, у складі якої найбільшою є частка об'єктів промислової власності. Для

оцінювання ефективності управління об'єктами промислової власності наведена низка показників, серед яких виділені ті, які є найбільш актуальними для підприємств молокопереробної галузі.

Подальшого дослідження потребує розробка методики оцінювання ефективності управління іншими складовими інтелектуальної власності молокопереробних підприємств, які лише в комплексі дозволять оцінити можливі шляхи та напрямки нарощування їх інтелектуального потенціалу.

Література

1. Бажеріна К. В. Теоретико-методичні підходи до оцінки торгової марки. *Економіка АПК*. 2009. № 18. С. 45-51. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/18_2009/10.pdf (дата звернення: 09.04.2023).
2. Бойчик І. М. Удосконалення брендингу як основа формування вартості суб'єкта господарювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2017. Вип. 24. Част. 1. С. 83-87. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdn_en_2017_24\(1\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdn_en_2017_24(1)_19) (дата звернення: 09.04.2023).
3. Бутнік-Сіверський О. Б. Економіка інтелектуальної власності. Київ : Інститут інтелектуальної власності і права, 2004. 296 с.
4. Вострякова В. Ю., Махова Г. В. Патентна статистика як індикатор інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. URL: https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0CAIQw7AJahcKEwjln8zC5laAAxUAAAAAHQAAAAQAw&url=https%3A%2F%2Fojs.knme.edu.ua%2Findex.php%2Farea%2Farticle%2Fdownload%2F2612%2F2483%2F6193&psig=AOvVaw1VI8ZwIB9nJm-rvodQM_Na&ust=1689169104451677&opi=89978449 (дата звернення: 09.04.2023).
5. Гришко І. Ю., Уткіна М. С. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 4(33). DOI: <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i4.618>
6. Епурь А. Молочні продукти в Україні та Одеській області: хто та як виробляє? 21 січня 2022 року. URL: <https://odessa-life.od.ua/uk/article-uk/utility-uk/molochnye-produkty-v-ukraine-i-odesskoj-oblasti-kto-i-kak-proizvodit> (дата звернення: 09.04.2023).
7. Інтелектуальна власність : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / В. М. Боковня, В. І. Василенко, Б. М. Гук та ін. Черкаси, 2014. 452 с.
8. Коротун О. М. Захист права інтелектуальної власності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Том 1. № 3(28). DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v1i3\(28\).329](https://doi.org/10.32837/pyuv.v1i3(28).329)
9. Кронда О. Ю., Зосименко О. М. Інтелектуальна власність в Україні в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 4. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.19>
10. Носова Т. І. Економічна сутність категорії «інтелектуальний потенціал». *Механізм регулювання економіки*. 2014. № 2. С. 159-166. URL: https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_21/TANYA_I_NOSOVAThe_Economic_Essence_of_the_Category_of_Intellectual_Potential_.pdf (дата звернення: 09.04.2023).
11. Офіційний сайт Державної системи правової охорони інтелектуальної власності. URL: <https://ukrpatent.org/uk> (дата звернення: 09.04.2023).
12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правової охорони географічних зазначень : Закон України від 20.09.2019 р. № 123-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123-20#n286> (дата звернення: 09.04.2023).
13. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14.09.2006 № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16>. (дата звернення: 09.04.2023).
14. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text> (дата звернення: 09.04.2023).
15. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text> (дата звернення: 09.04.2023).
16. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text> (дата звернення: 09.04.2023).
17. Про охорону прав на сорти рослин : Закон України від 21.04.1993 р. № 3116-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12#Text> (дата звернення: 09.04.2023).
18. Про правову охорону географічних зазначень : Закон України від 16.06.1999 р. № 752-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14#Text> (дата звернення: 09.04.2023).
19. Промислова власність у цифрах. Показники діяльності у сфері промислової власності за 2021 рік. URL: <https://ukrpatent.org/atachs/promvlasnist-2021.pdf> (дата звернення: 09.04.2023).
20. Собко О. М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства : монографія. Тернопіль : THEU, 2016. 444 с.
21. Собко О. М. Інтелектуальний капітал підприємства: концептуалізація–функціонування–розвиток : монографія. Тернопіль : Крок, 2014. 360 с.
22. Тарасенко Л. Л. Новий закон про авторське право (2022): виклики та перспективи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 171-174. URL: http://lsej.org.ua/12_2022/36.pdf (дата звернення: 09.04.2023).

23. Тимошенко Н. Ю. Аспекти управління інтелектуальним потенціалом промислових підприємств. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2010. С. 133-136. URL: http://economy.kpi.ua/files/files/26_kpi_2010_7.pdf (дата звернення: 09.04.2023).

24. Управління інтелектуальною власністю : монографія / Цибульов П. М., Чеботарьов В. П., Зінов В. Г. та ін. ; за ред. П. М. Цибульова. Київ : «К.І.С.», 2005. 448 с.

25. Цивільний кодекс України. Книга четверта. Право інтелектуальної власності (ст. 418-508). URL: <https://i.factor.ua/ukr/law-54/section-299/> (дата звернення: 09.04.2023).

References

1. Bazherina, K.V. (2009), "Theoretical and methodological approaches to the evaluation of a trademark", *Ekonomika APK*, no. 18, pp. 45-51, available at: http://www.agrosvit.info/pdf/18_2009/10.pdf (access date April 09, 2023).

2. Boichyk, I.M. (2017), "Improving branding the basis for increase business value", *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, Iss. 24, Part 1, pp. 83-87, available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_24\(1\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_24(1)_19) (access date April 09, 2023).

3. Butnik-Siverskyi, O.B. (2004), *Ekonomika intelektualnoi vlasnosti* [Economics of intellectual property], Instytut intelektualnoi vlasnosti i prava, Kyiv, Ukraine, 296 p.

4. Vostriakova, V.Yu. and Makhova, H.V. (2021), "Patent statistics as an indicator of innovative activity of domestic enterprises", available at: https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0CAIQw7AJahcKEwjln8zC5laAAxUAAAAAHQAAAAAQAw&url=https%3A%2F%2Ffojs.kna.me.edu.ua%2Findex.php%2Farea%2Farticle%2Fdownload%2F2612%2F2483%2F6193&psig=AOvVaw1V18Zw1B9nJm-rvodQM_Na&ust=1689169104451677&opi=89978449 (access date April 09, 2023).

5. Hryshko, I.Yu. and Utkina, M.S. (2020), "Problems of intellectual property rights protection in Ukraine", *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*, no. 4(33), DOI: <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i4.618>

6. Epur, A. (2022), "Dairy products in Ukraine and in the Odessa region: who and how produces?", available at: <https://odessa-life.od.ua/uk/article-uk/utility-uk/molochnye-produkty-v-ukraine-i-odesskoj-oblasti-ko-i-kak-proizvodit> (access date April 09, 2023).

7. Bokovnia, V.M., Vasilenko, V.I., Huk, B.M. et al. (2014), *Intelektualna vlasnist* [Intellectual property], high-school textbook, Cherkasy, Ukraine, 452 p.

8. Korotun, O.M. (2019), "Protecting intellectual property rights: current state of the procedure law development", *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*, Vol. 1, no. 3(28), DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v1i3\(28\).329](https://doi.org/10.32837/pyuv.v1i3(28).329)

9. Kronda, O.Yu. and Zosymenko, O.M. (2022), "Intellectual property in Ukraine during martial law", *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, no. 4, DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.19>

10. Nosova, T.I. (2014), "The economic essence of the category of "intellectual potential"", *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, no. 2, pp. 159-166, available at: https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_21/TANYA_I_NOSOVA

The_Economic_Essence_of_the_Category_of_Intellectual_Potential_.pdf (access date April 09, 2023).

11. Офіційний сайт Державної системи правової охорони інтелектуальної власності. URL: <https://ukrpatent.org/uk> (дата звернення: 09.04.2023).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine "On amendments to some legislative acts of Ukraine regarding the improvement of legal protection of geographical indications" dated 20.09.2019 no. 123-IX, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123-20#n286> (access date April 09, 2023).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2006), The Law of Ukraine "On state regulation of activities in the field of technology transfer" dated 14.09.2006 no. 143-V, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16> (access date April 09, 2023).

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993), The Law of Ukraine "On protection of rights to inventions and utility models" dated 15.12.1993 no. 3687-XII, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text> (access date April 09, 2023).

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993), The Law of Ukraine "On the protection of rights to signs for goods and services" dated 15.12.1993 no. 3689-XII, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text> (access date April 09, 2023).

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993), The Law of Ukraine "On protection of rights to industrial designs" dated 15.12.1993 no. 3688-XII, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text> (access date April 09, 2023).

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993), The Law of Ukraine "On the protection of rights to plant varieties" dated 21.04.1993 no. 3116-XII, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12#Text> (access date April 09, 2023).

18. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine "On the legal protection of geographical indications" dated 16.06.1999 no. 752-XIV, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14#Text> (access date April 09, 2023).

19. "Industrial property in numbers. Indicators of activity in the field of industrial property for 2021", available at: <https://ukrpatent.org/atachs/promvlasnist-2021.pdf> (access date April 09, 2023).

20. Sobko, O.M. (2016), *Intelektualnyi kapital i kreatsiia vartosti pidpriemstva* [Intellectual capital and creation of enterprise value], monograph, TNEU, Ternopil, Ukraine, 444 p.

21. Sobko, O.M. (2014), *Intelektualnyi kapital pidpriemstva: kontseptualizatsiia–funktsionuvannia–rozvytok* [Intellectual capital of the enterprise: conceptualization–functioning–development], monograph, Krok, Ternopil, Ukraine, 360 p.

22. Tarasenko, L.L. (2022), "New copyright law (2022): challenges and prospects", *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, no. 12, pp. 171-174, available at: http://lsey.org.ua/12_2022/36.pdf (access date April 09, 2023).

23. Tymoshenko, N.Yu. (2010), "Aspects of intellectual potential management of industrial enterprises", *Ekonomichnyi visnyk NTUU "KPI"*, pp. 133-136, available at: http://economy.kpi.ua/files/files/26_kpi_2010_7.pdf (access date April 09, 2023).

24. Tsybulov, P.M., Chebotarov, V.P., Zinov, V.H. et al. (2005), *Upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu* [Management of intellectual property], monograph, "K.I.S.", Kyiv, Ukraine, 448 p.

25. "The Civil Code of Ukraine. Book four. The right to intellectual property (art. 418-508)", available at: <https://i.factor.ua/ukr/law-54/section-299/> (access date April 09, 2023).